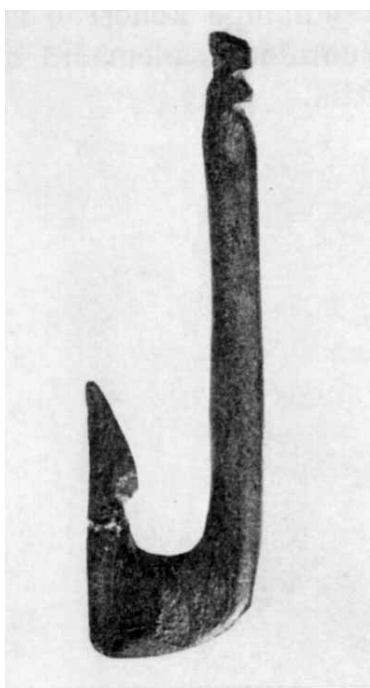

ESIHISTORIALLINEN AIKA

Kivikausi

Raudun asutuksen varhaisimpia vaiheita peittää vuosisatojen, kenties vuosituhansien hämärä. Ensimmäiset merkit ihmisen esiintymisestä itäisellä Kannaksella ovat 8. esikristilliseltä vuosituhannelta. Vuoksenrannan pitäjän Korpilahden kylästä tehty löytö kertoo tuon ajan kalastajan liikkumisesta paikkakunnan silloin laajoissa vesistöissä. Myöhemmän Vuoksen pohjoisen suuhaaran vesistöjen rantamista, lähinnä Kaukolan ja Räisälän alueista, kehittyi sitten vähitellen eräs kivikautisen kulttuurimme keskuksista. Pääasiassa kalastuksesta elatuksensa hankkivalle kivikauden ihmiselle nuo silloiset nykyistä paljon korkeammalla olevat vedet tarjosivat erinomaiset pyyntimahdolti-

Kivinen ongenkoukko. Valok. Kansallismuseo.

Poikkiteräinen kivi kirves Raudusta. Valok. Kansallismuseo.

suudet. Vähemmän houkuttelivat kivikauden asukasta Raudun kaltaiset vähävetiset seudut. Se selittäneekin suurelta osalta kivikautisten löytöjen puutteen Raudussa. Vaikka näet veden pinta oli 21 metriä nykyistä korkeammalla, ei vesi pystynyt tunkeutumaan kovinkaan laajalle Raudun ylävässä maastossa. Mutta arvattavasti Raudun metsissä ainakin jonkinverran pyydystettiin riistaa noina aikoina, sillä asutusta on ollut Suvannonkin rannoilla. Järjestelmällisen tutkimuksen puuttuessa ei asutuksen merkkejä kuitenkaan tältä vuosituhansia kestäneeltä ajanjaksolta ole tullut päivänvaloon.

Rautakausi

Nykyisen kristillisen ajanlaskumme ensimmäisinä vuosisatoina alkoivat suomalaisten esivanhemmat siirtyä maahamme Suomenlahden eteläpuolelta. Noista ajoista lähtien jatkuu yhtenäinen asutuksen linja meidän päiviimme. 600-luvulta alkaen tapaamme varmoja merkkejä erämiesten liikkumisesta Karjalassa. Löydöt viittaavat tulokkaiden läntiseen alkuperään. Ensimmäinen kiinteä muinaislöytö, hautaröykkiö, on tehty Sakkolan Lapinlahden kylästä. Löytö on ajoitettu 700-luvulle, rautakauden nuorempaan kansainvaellusaikaan kuuluvaksi. Kun nyt, samoin kuin kivikaudella, asutuksen merkit ovat hipaisseet Raudun raja-alueita, on ilmeistä, että ainakin erämiesten retket ovat jo silloin ulottuneet Raudun mäkisille maisemille asti. Vähäisenä todistuksena tästä on rautakauden vanhin löytö, pronssinen koristeneula, joka sekin on juuri 700-luvulta ja arabialainen raha. Kenties on joku erämiehen perhe jo silloin asettunut asumaan Rautuun, vaikkei vielä tältä ajanjaksolta tunnetakaan yhtään kiinteätä muinaisjäännöstä. Hiljalleen on asutus päässyt kuitenkin juurtumaan. Myöhemmät löydöt, joskin vielä perin harvat, ovat siitä osoituksena.

Syksyllä 1922 tehtiin Vehmaisten kylän Pönniönmäellä aarrelöytö. Kynnettäessä kohosi esiin tuohikääre, jonka sisästä paljastui rikas hopea-äärre. Siihen kuului 433 kokonaista hopearahaa ja 49 rahankappaletta sekä muutamia hopeaesineitä: hevosenkengän muotoinen solki, hopealevyriipuksia, inkeriläinen ohimorengas ja permalainen korvariipus, viimeksi mainitut harvinaislaatuja Suomessa. Rahoista oli suurin osa saksalaisia. Jokunen arabialainen, böömiläinen, englantilainen ja tanskalainen raha oli joukossa. Aärre on ilmeisesti kuulunut jollekin seudulla liikkuneelle kauppamiehelle. Ja kun kauppias on kulkenut paikkakunnalla, on ostajiakin täytynyt siellä olla. Löytöön kuuluvat korut ovat 1000-luvulta, luultavasti sen ensimmäisiltä vuosikymmeniltä. Rahat on lyöty vuoden 1000:n kummankin puolen. Aärre on kätkeyty maahan todennäköisesti 1070-luvulla.

*Hopealöytö Vehmaisten Pönniönmäellä. Erilaisia riipuksia ja solki.
Valok. Kansallismuseo.*

Toinen pienempi aarre on löydetty Raudun kappalaisen virkatalon, myöhemmän kirkkoherran pappilan, maalta. Se sisälsi yhdeksän vuosien 936–1008 välillä lyötyä arabialaista ja kahdeksan länsimaista rahaa.

Rautakauden - pakanuuden ajan loppuun kuuluu löytö, joka tehtiin Raudussa aseman luota rautatietä rakennettaessa 1916. Paikalta löydettiin kaksi pääkalloa ja mm. pyöreä solki. Tarkemmassa tutkimuksessa tehtiin vielä muitakin löytöjä. Siinä oli ollut pakanuudenaikainen asuinpaikka. Vuonna 1937 löydettiin läheltä Leinikylän järven rantaa Harjoitustalolle menevää tietä tasoitettaessa lahonneen luurangon luiden joukosta soikea pronssinen kupurasolki, hopeinen rintasolki, kaksi pronssista ketjünkannatinta ja pronssinen koruputki helyineen. Tämä hauta näyttää kuuluneen Leinikylän hovin puistomäellä sijainneeseen pakanuudenaikaiseen kalmistoon.

Raudussa on ollut hyvin runsaasti vanhoja kalmistoja, joista monet ovat varmaan olleet käytössä jo pakanuuden aikana, mutta valitettavasti niitä ei ole tutkittu. Muutamia niistä on kreikkalaiskatolinen väestö käyttänyt vielä verraten myöhäisenä aikana. Tällaisia kalmistopaikkoja on ollut Kokkomäellä kirkon seudulla, Haukkalan kylässä Kalmoinristi, Huuhdin kylässä Kalmoinpelto, Korleen hovin mailla Kalmoinpelto ja Kalmoinkorpi, Kaskaalassa Kalmoinpalle, Liippualla Kalmoinpelto, Mäkrällä Kalmoinmäki ja Luukontu ja Orjansaassa Kalmoinlatsi sekä edelleen kalmistot Sirkiänsaassa ja Vehmaisten hovin pellolla.

Kaskaalasta on tavattu kaksi uhrikiveä, joissa on ristejä ja kuoppia, toinen Pattikivi Pienaution pellolla ja toinen Ristkivi Mietoisenahon pellolla.

Pakanuuden ajan muistoihin Raudussa kuuluu myös Vehmaisten kylän Linnamäki. Linnamäki on nähtävästi aikanaan ollut varustettu väestön turvapaikaksi vihollisen hyökätessä, mutta kun Theodor Schwindt 1890 tutki paikkaa, ei hän enää voinut havaita varustuksista mitään jälkeä, sillä mäki oli jo silloin kaskimaana.

Kysymystä Karjalan - ja siis myöskään Raudun - rautakauden aikaisen väestön alkuperästä ei ole lopullisesti ratkaistu. Kaikki ehdottomien johtopäätösten tekoon tarvittavat todisteet eivät ole vielä käytettävissä. Läntisten vaikutteiden todenperäisyys ajanjakson alkuvaiheessa ei kuitenkaan jätä aihetta epäilyksille. Sen ohessa Karjala näyttää kaiken todennäköisyyden mukaan saaneen voimakasta väestönlisäystä myöskin Laatokan eteläpuolella asuvien suomensukuisten heimojen keskuudesta. Saattaapa sellainen kylän nimi kuin Raudun Vepsa viitata juuri tällaiseen muuttoliikkeeseen. Kirkinen arvelee nimenomaan vepsäläisten retkeilleen Laatokan ympäristössä. Monet löydöt, muun muassa Raudun, todistavat eteläisistä yhteyksistä. Erityisesti ns. ristiretkien aikana karjalainen kulttuuri kohosi rikkaaseen kukoistukseen ja voimakkaasti kasvaneen asutuksen ja kiihkeän yritteliäisyyden ansiosta sekä karjalainen asutus että sen mukana heimon kulttuuri levittäytyi laajalle heimon pesäseutujen ulkopuolelle, toisaalta Savoan ja toisaalta Inkeriin asti.